

Zavod za zdravstveno
zavarovanje Slovenije

Direkcija

Miklošičeva cesta 24
1507 Ljubljana

www.zzzs.si

DIREKCIJA

Področje za odločanje o pravicah in medicinskih pripomočkih
Zdravstvena komisija v Ljubljani in Mariboru

OBMOČNIM ENOTAM

Oddelkom za OZZ

Oddelkom nadzornih zdravnikov

Št.: 0072-24/2016-DI/1

Dne: 14. 11. 2016

ZADEVA: Ugotavljanje začasne nezmožnosti za delo pri nosečnicah

Spoštovani,

imenovani zdravniki Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu ZZZS) v skladu z 81. členom ZZVZZ¹ in Pravili² odločajo o začasni nezmožnosti za delo zavarovancev iz bolezenskih razlogov nad 30 dni. V upravnem postopku ugotavljanja začasne nezmožnosti za delo obravnavajo tudi začasno nezmožnost za delo nosečnic. Imenovani zdravniki ZZZS, ki so v navedenem upravnem postopku organ prve stopnje, presojujejo začasno nezmožnost za delo nosečnic glede na zdravstveno stanje zavarovanke, pri čemer izhajajo iz dejstva, da nosečnost sama po sebi ni bolezen (ob pogoju, da gre za normalen potek) in upoštevaje delo, ki ga je nosečnicam v skladu z delovnopravno zakonodajo dolžan zagotoviti delodajalec. Pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja so po 13. členu ZZVZZ zagotovljene le, če gre za bolezen, poklicno bolezen, poškodbo izven dela ali poškodbo pri delu. Ker nosečnosti ni mogoče definirati kot bolezensko stanje, nosečnicam posebno varstvo na delovnem mestu zagotavlja delovnopravna zakonodaja.

V nadaljevanju bi vas radi opozorili na obveznosti delodajalcev v zvezi z ustreznim zagotavljanjem dela nosečnicam. V skladu s 182. členom Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F in 52/16, v nadaljnjem besedilu ZDR) imajo delavke zaradi nosečnosti pravico do posebnega varstva v delovnem razmerju. V skladu s 184. členom ZDR pa delavka v času nosečnosti ne sme opravljati del, ki bi lahko ogrozila njeno zdravje ali zdravje otroka zaradi izpostavljenosti dejavnikom tveganja ali delovnim pogojem, ki so določena s Pravilnikom o varovanju zdravja pri delu nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile ter doječih delavk (Uradni

¹ Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C in 47/15 – ZZSDT)

² Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 79/94, 73/95, 39/96, 70/96, 47/97, 3/98, 3/98, 51/98 – odl. US, 73/98 – odl. US, 90/98, 6/99 – popr., 109/99 – odl. US, 61/00, 64/00 – popr., 91/00 – popr., 59/02, 18/03, 30/03, 35/03 – popr., 78/03, 84/04, 44/05, 86/06, 90/06 – popr., 64/07, 33/08, 7/09, 88/09, 30/11, 49/12, 106/12, 99/13 – ZSVarPre-C, 25/14 – odl. US, 25/14 in 85/14)

Skupaj za zdravo prihodnost.

list RS, št. 62/15). Če delavka v času nosečnosti opravlja delo, pri katerem je izpostavljena dejavnikom tveganja, postopkom in delovnim pogojem, mora delodajalec sprejeti ustrezne ukrepe z začasno prilagoditvijo pogojev dela ali prilagoditvijo delovnega časa, z zagotovitvijo drugega ustreznega dela oziroma, v kolikor to ni mogoče pa odsotnost z dela z zagotovitvijo nadomestila plače. 185. člen ZDR določa varstvo nosečnic v zvezi z nočnim in nadurnim delom tako, da nosečnicam prepoveduje opravljati nadurno delo ali delo ponoči, če iz ocene tveganja zaradi takega dela izhaja nevarnost za njeno zdravje ali zdravje otroka. Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11) pa v 5. členu zagotavlja varnost in zdravje nosečnic pri delu in delodajalcu nalaga posebno skrb, ki jo mora nameniti zagotovitvi varnosti in zdravja nosečih delavk.

Če torej povzamemo – takoj, ko delavka delodajalcu sporoči, da je noseča, mora delodajalec, v sodelovanju s pooblaščenim specialistom MDPŠ, preveriti oceno tveganja njenega konkretnega delovnega okolja in ugotoviti, ali obstaja kakšno tveganje okvare zdravja delavke ali ploda. Skladno s tem more delodajalec v skladu z zgoraj navedenimi predpisi sprejeti ustrezne ukrepe, in sicer: začasno prilagoditev delovnih razmer ali prilagoditev delovnega časa, če se s temi ukrepi ni mogoče izogniti nevarnosti za zdravje delavke ali otroka, pa ji mora delodajalec zagotoviti opravljanje drugega ustreznega dela in plačo, kot bi opravljala svoje delo, če je to zanjo ugodneje. Če delodajalec delavki ne zagotovi drugega ustreznega dela, ji mora v času, ko je delavka iz tega razloga odsotna z dela, zagotoviti nadomestilo plače v svoje breme (prvi odstavek 137. člena ZDR).

Glede na vse navedeno, upošteva zakonodajo ponovno poudarjamo, da nosečnost sama po sebi ni razlog za avtomatično odobritev »bolniškega staleža«, temveč so imenovani zdravniki ZZS glede na ugotovljeno zdravstveno stanje zavarovanke dolžni presojsati njeno začasno (ne)zmožnosti za delo z omejitvami, ki jih je dolžan zagotoviti delodajalec.

Prosim, da z navedenim seznanite izvajalce na vašem območju, izbrane osebne zdravnike in ginekologe ter jim posredujete tudi statistične podatke, ki so v prilogi tega dopisa. Osebne zdravnike in ginekologe je potrebno še posebej opozoriti, da so tudi sami dolžni pri ugotavljanju začasne nezmožnosti za delo nosečnic poleg zdravstvenega stanja zavarovanke upoštevati njeno zmožnost za tisto delo, ki ga je nosečnicam v skladu z delovnopravno zakonodajo dolžan zagotoviti delodajalec.

Lepo pozdravljeni

Pripravili:

Andreja Raušl, univ. dipl. prav.

dr. Ticijana Prijon, dr. med. spec.

Področje za odločanje o pravicah
in za medicinske pripomočke

Vodja - direktorica področja I
Blaž Jerše Jan, univ. dipl. prav.

Priloga:

- Statistični podatki

STATISTIČNI PODATKI

Kljub urejenim zakonskim predpisom s področja zdravstvenega varstva in delovne zakonodaje, ki dodatno ščitijo ženske v času nosečnosti, poporodnega obdobja in obdobja dojenja, v RS še vedno beležimo visok delež absentizma zaradi bolezni, povezane z nosečnostjo, predvsem v zgodnji fazi nosečnosti. Po podatkih NIJZ so bolezenska stanja, vezana na nosečnost, porod, poporodno in perinatalno obdobje tretji najpogostejši vzrok začasne nezmožnosti za delo, takoj za poškodbami in zastrupitvami ter boleznimi mišičnoskeletnega sistema in vezivnega tkiva.

V letu 2014 je bilo 11549 primerov začasne zadržanosti od dela zaradi patološke nosečnosti (2,5 % vseh primerov BS v ženski populaciji), izgubljenih je bilo celokupno 596664 delovnih dni (10 % vseh izgubljenih dni v ženski populaciji), povprečno trajanje začasne nezmožnosti za delo nosečnic je bilo 51,66 dni (v breme delodajalca 12,2 dni, v breme ZZS pa 111,9 dni). V letu 2015 se je število primerov nekoliko zmanjšalo na 11494 (2,1 % vseh primerov BS pri ženskah), izgubljenih je bilo 601954 delovnih dni (5290 dni več kot leta 2014, kar predstavlja 9,3 % vseh izgubljenih dni v ženski populaciji v letu 2015) s povprečnim trajanjem 52,37 dni (v breme delodajalca 10,2 dni, v breme ZZS pa 116,3 dni). Zmanjšano število primerov BS zaradi patološke nosečnosti v letu 2015 je najverjetneje posledica zmanjšane števila živorojenih otrok. Po podatkih Statističnega urada RS je bilo v letu 2015 rojenih 20.641 otrok, kar je 524 otrok manj kot v letu 2014 (21165).

Ne glede na to, da je v Sloveniji zdravstveno varstvo žensk na primarnem nivoju enakomerno razporejeno, smo beležili tudi velika odstopanja v pojavnosti (indeks frekvenca – IF: število primerov x 100/število zaposlenih) in povprečnem trajanju (resnost – R: število izgubljenih koledarskih dni zaradi enega vzroka/število primerov) začasne nezmožnosti za delo zaradi patologije v nosečnosti med posameznimi območnimi enotami ZZS.

Največjo pojavnost začasne zadržanosti od dela zaradi nosečnosti v aktivni ženski populaciji v letu 2015 je bila v OE Krško (IF 4,72), OE Novo mesto (IF 3,44) in OE Maribor (IF 3,36), najmanjšo pa v OE Kranj (IF 2,73) in OE Murska Sobota (IF 2,55). Povprečno trajanje začasne nezmožnosti za delo nosečnic je bilo najdaljše v OE Ravne na Koroškem (85,56 dni), OE Murska Sobota (68,95 dni) in OE Maribor (67,47 dni), v povprečju pa je bilo trajanje začasne delanezmožnosti nosečih žensk najkrajše v OE Kranj (36,31 dni) in OE Ljubljana (41,23 dni).

Podatki tudi kažejo, da je bila v letu 2015 frekvenca BS v nosečnosti v javni dejavnosti nekoliko višja kot v zasebnem sektorju (IF v javnem sektorju v breme ZZS = 1,3 IF v zasebnem sektorju v breme ZZS = 1,2), prav tako odstotek bolniškega staleža (% BS v javnem sektorju v breme ZZS = 0,34, % BS v zasebnem sektorju v breme ZZS = 0,32). Obratno, pa je bilo povprečno trajanje BS zaradi patologije v nosečnosti, tako v breme delodajalca kot v breme OZZ, nekoliko daljše v zasebni dejavnosti (R v javnem sektorju v breme ZZS 105,8 dni, R v zasebnem sektorju v breme ZZS = 115,8 dni).

Vodja oddelka zdravstvene komisije
dr. Ticijana Prijon, dr. med. spec.

